

ČESKÝ JAZYK: "VTUTOCHVĚLOVÁNO"

Stáda, 28. června 2017

Člověk si občas něeho vschne, něco přešle nebo zaslechne a ono se mu to uhnědí v hlavě a uš se toho obtíže, dlouho zbavuje. Ně kdy je to stupidní písnička - jako se mi nedávno vynořil z hlubin paměti nesmírně hloupý písnička "ladylí ladylou, trpasličí trávou jdou". Opakovalo se mi to v hlavě celý den a já předemýšlel, odkud to znám.

Áž pozdě večer jsem zavolał jednomu znanci, příteli Ivo Fenclovi, který mi potvrdil, že tu písničku natočil kdysi František Ringo Čech a s jeho kapelou ji nazpíval Viktor Sodoma. Ulevilo se mi, písnička zmizela. Ivo bohužel zmínil dalšnost z dílny této dvojice, takže zbytek večera mi v hlavě hučelo "zelená je tráva, fotbal to je hra"... Jedna hra za nahradila druhou. Příměrně.

Ale to jsou jen takové soukromé problémy, člověk jimi okolí nijak neotravuje, trápí se s nimi vnitřně. Horší je, když se mu vloučí slovo nebo fráze do paměti, to se odstraní obtížněji. Bývalé slávy Čechovy kapely jsem nakonec vytáhl do paměti tak, že jsem pustil víc nahlas Radio Beat. Ale co se slovy, která člověk opakuje v mimovolně, aniž si to uvědomuje? To už chce víc sebekontroly, a přesto se úspěch dostaví až po delší době. Ještě v předpubertálním období navykli říkat na konci vět (často ale i uprostřed ní) slovo "vle". Připadali dospělí a tálo nás, že tím tvrdíme rodiče i učitele. Dlouho předtím, že mnohým z nás se toto slovíčko objevuje, jakkoli neznáme, příměrně dodnes, má nevymáha. Mně se dokáže vloučit do paměti, i když se snažím ho anglicky... Ale to je pouze věc běžného projevu, předtím publikem se pamětníci takových chyb vět vyvarují. O to víc by ale měli dbát na kulturu svého vyjadřování pracovníci v médiích - hlasatelé, moderátoři, reportéři, zpravodajové, komentátoři. Týká se to zejména pracovníků v těchto médiích, která označujeme jako veřejnoprávní. V nich právem očekáváme kvalitu mluveného slova nejvyšší. Zatímco v komerčních sdělovacích prostředcích na šistotu jazyka často rezignují, ty veřejnoprávní by měly být jejich pravým opakem, neboť ony jsou mi i etalonem mluveného slova a podle nich se nastavuje laika kvality našeho projevu. O to víc mrzí, když se setkáváme s opakováním řadných klíčů a nesmyslných obrát. Co ale u jejich zaměstnanců září nejvíc, je ošivná lenost myslet - nebo spíše malá slovní zásoba a podkácáný stereotyp vyjadřování. Typickým příkladem je neustavé používání obrátu "v tuto chvíli". Není snad zprávy, je by se bez něj obešel, když člověk poslouchá zpravodajství pozorně, vydává se nebezpečí infarktu. Poprvé jsem to zaregistroval během povodňového zpravodajství r. 2013. Reportér ČET stál na louce v holínkách s mikrofonem v ruce, v pozadí tekla potoka a my se dozvěděli, že "v tuto chvíli" potoka řádnou neplechu netropí. Jiný zpravodaj nám v dalším vstupu hlásil, příměrně za ním plyne "v tuto chvíli" klidně. Postupem doby se hlášení dramatisovala, ale stále byla provázena obrát "v tuto chvíli". U jednoho takového výtečníka jsem si dělal zářky - během příměrně "v tuto chvíli" přtkrát. Dobrá, buďme benevolentní a vezměme jako polehující okolnost dramatičnost prostředí a blízkost bouřícího úvalu. shovívaví ale nemáme být u hlasatelů, kteří sedí v klidu studia, ani u reportérů, kteří si svoji paměť mohli a měli dobromyslet před vstupem do vysílání. Ovšem taky jsem se dokal toho, že Martin Řezníček, zpravodaj ČET ve Washingtonu, použil obrát "v tuto chvíli" během třímí minut devátkrát! To už tahá za uš a známe otrlého diváka. Největší lahůdka pak je, když má moderátor někoho na telefonu a zmíněné sousloví používají oba. V takových okamžicích člověk intuitivně sahá po ovladači a mačká tlačítko "mute", protože tak "bohatý" slovník by mu mohl přduševní újmu. Vnucuje se otázka, k čemu věbec na Kavčích horách platíme ty houfy redaktorů, ředitelů redakcí, jejich nadřazených a věbec celé vedení (dnes honosně nazývané management), když se mezi nimi nenajde jediný kdo by na tento nedostatek upozornil. Copak v tom obrovském domě není člověk, který by dbal na kvalitu mluveného slova vlastních pracovníků? A od něho jsou ty slavné Rady vysílání? Aby sledovaly, jestli někdo náhodou nepřekne přt minut před desátou sprosté slovo? Zřejmě jedině na to, protože nikoho nezaráží, že "vtutochvílové" neznají slova jako nymfomán, zrovna, v uplynulých minutách, v tomto okamžiku a podobně. Áže ešitina dostává na frak, je všem lhostejné, hlavně když se vybírají koncesionářské poplatky, aby bylo na platy vedoucích pracovníků a věbec pro celou tu masu lidí shromážděných ve firmě zvané Česká televize. O to jde samozřejmě v první řadě. Jsem byl upozorněn, televizní zprávy jsou svou kvalitou ještě záhonem rozkvetlých řad. Hrobašem ešitina je prý zpravodajství sportovní. To sice nesleduju, ale dokážu si komentování takového přenosu představit: "V tuto chvíli dostal k míči...", "v tuto chvíli klíkuje mezi obránci" a "v tuto chvíli dává gól". Potěšit sportovní diváky pábně. JIŘÍ WAGNER (na snímku hlasatelka ČEs. rozhlasu Zdenka Walló, z dob, kdy se ještě ešitina čtila)